

01.06.1947

A Marshall-terv

A második világháború után Európa jelentős része romokban hevert. A Kelet és Nyugat között zajló kiélezett küzdelemben, amely Európa politikai irányultságáért és jövőjéért folyt, Németország állt a középpontban. Az ország négy megszállási övezetre oszlott, Berlin pedig négy szektorra.

1947 januárjára az amerikai és a brit megszállási zónákból létrejött az ún. Bizónia. Júniusban az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország megállapodott abban, hogy az általuk megszállt övezeteket gazdaságilag közös valuta bevezetésével erősítik meg. Tiltakozásul a Kreml gazdasági blokáddal sújtotta Nyugat-Berlint. A britek és az amerikaiak azonnal nagykapacitású légihidat létesítettek a város nyugati szektorában élő lakosság ellátására.

Katonai szempontból az Európában állomásozó szovjet erők fölényét kiegyenlítette az amerikaiak nukleárisfegyver-monopóliuma. A Nyugat viszont aggódva figyelte a Szovjetunió ideológiai erejét és növekvő befolyását Görögországban és Törökországban. Az Egyesült Államok elnöke, Harry Truman 1947 márciusában ideológiai ellentámadást indított, arról tájékoztatva a kongresszust, hogy Amerika feladata a „szabad népek” támogatása a fegyveres kisebbségekkel és a külső nyomással szemben. Az ezt kísérő információs hadjárat célja az volt, hogy kulturálisan feltartóztassa a nyugat-európai pártokra és kormányokra gyakorolt szovjet befolyást.

1947 júniusában az amerikai kormány külügyminisztere, George Marshall körvonalazta Európa gazdasági újjáépítésére vonatkozó tervét. A segítséget többek között élelmiszersegélyek, eszközvásárlási támogatások, a közlekedési infrastruktúra fejlesztése és befektetések formájában képzelték el. Az 1948 áprilisában elfogadott javaslat Marshall-terv, avagy Európai Újjáépítési Program néven vált közismertté. Az Egyesült Államok kormánya gazdasági talpraállást és politikai stabilitást szeretett volna Európában,

beleértve a második világháború után komoly pénzügyi nehézségekkel szembenező Egyesült Királyságot, Franciaországot és Olaszországot.

Francaország konferenciát szervezett a Marshall-terv megvitatására, amelyre kelet-európai országok képviselőit is meghívta, beleértve a Szovjetuniót, Bulgáriát, Csehszlovákiát, Magyarországot, Lengyelországot, Romániát és Jugoszláviát. A Kreml azonban elvetette a javasolt tervet mint „szuverén államok belügyeibe való beavatkozást”. Bár Lengyelország és Csehszlovákia kezdetben elfogadta az amerikai felajánlást, a szovjetek mindkét országot az Egyesült Államok által nyújtott segítség elutasítására kényszerítették – ugyanúgy, ahogy Albániát, Bulgáriát, Jugoszláviát, Romániát, Magyarországot és Finnországot.

I1947. szeptember 22-én az Európai Gazdasági Együttműködés Tanácsa benyújtotta az újjáépítési terv vázlatát az amerikaiaknak. Néhány hónapos vita után, 1948. április 2-án az Egyesült Államok kongresszusa jóváhagyott egy 6,8 milliárd dolláros hitelt az első 15 hónap fedezetéül és további segélyrészletek jövőbeni folyósítására tett ígéretet. A TASSZ szovjet hírügynökség nyersen úgy fogalmazott, hogy a segélyprogram kedvezményezettjei behódoltak az amerikai imperialistáknak, akik katasztrófába fogják sodorni a világot.

Marshall Európai Újjáépítési Programjának 16 résztvevő országa megalakította az Európai Gazdasági Együttműködési Szervezetet (később: OECD). A Marshall-terv által finanszírozott több mint négy év alatt ezen országok 13,2 milliárd dollár amerikai segílyt kaptak, részben kölcsön formájában. Az Európai Újjáépítési Program eredményeként 1952-re az ipari termelés minden résztvevő országban meghaladta a háború előtti szintet – kivéve a megosztott Németországot.

A Marshall-terv siettette a hidegháború kiéleződését és Európa politikai megosztását. Az Egyesült Államok és a nyugat-európai országok kormányai gazdaságilag és politikailag is jelentős mértékben közeledtek egymáshoz és mind gyakrabban beszéltek Nyugat-Európa egyesítéséről. A Szovjetunió a jóval kevésbé hatékony Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának (KGST) létrehozásával válaszolt Kelet-Európában. 1949 áprilisában az amerikai-brit Bizóniát a francia megszállási övezettel együtt Trizóniává alakították. Miután 1949 májusában a Szovjetunió feloldotta Nyugat-Berlin blokádját, létrejött a Német Szövetségi Köztársaság. Októberben megalakult a Német Demokratikus Köztársaság is, amelyet a Német Szocialista Egységpárt vezetett. Németország egészen a hidegháború végéig (1989/90) megosztott ország maradt.

~~~~~  
Prof. Wojciech Roszkowski

~~~~~  
References: